

интеллектуальную активность благодаря взаимному контролю. Показано, что при соблюдении всех вышеназванных педагогических условий, организация внеаудиторной самостоятельной работы по изучению учебной дисциплины «Педагогика общая» будущими педагогами дошкольного образования будет результативной и эффективной.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, будущие педагоги дошкольного образования, педагогические дисциплины, самостоятельная работа во внеаудиторное время, педагогические условия, эффективная организация самостоятельной работы.

*Olena Kudriavtseva,
PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor,
Department of Preschool Education,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
1, Nishchynskoho Str., Odesa, Ukraine*

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF EFFICIENT ORGANIZATION OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' EXTRACURRICULAR SELF-STUDY

The article deals with various approaches to the definition of the notion of “students’ self-study”, which is treated by researchers as the main kind of studying, one of the forms of education process organization, a complex many-sided process of independent knowledge, special form of knowledge activity. The models of self-study organization of students of different professional directions have been analyzed. The notion “pedagogical conditions of efficient organization of students’ self-study” has been specified. The following pedagogical conditions of efficient organization of future preschool teachers’ extracurricular self-study have been distinguished: consideration of the requirements of syllabus and students’ qualification level when determining the purpose and the tasks of their self-study, availability of necessary educational and methodical materials; adding tasks, which model students’ future professional activity; presence of students’ positive motivation; ensuring systematical and periodical control of students’ self-study by a teacher. A new approach to the organization of students’ extracurricular self-study of the subject “General pedagogy” is suggested in the process of preparing a report on the topic “Which of factors (heredity, environment, education, activity) are determinant in person’s development?”. In order to kindle students’ interest, improve the efficiency of their extracurricular self-study students were divided into four teams. Each of them prepared their works for defense. The students could independently choose the team and decide which part of the independent work they will perform while preparing their reports. Such a kind of independent group work is an efficient tool of teaching as it stimulates students’ mutual intellectual activity due to mutual control. It is shown that keeping of all the above mentioned pedagogical conditions will help to make the organization of extracurricular self-study of the subject “General pedagogy” by future preschool teachers efficient.

Keywords: students’ self-study, future preschool teachers, pedagogical disciplines, extracurricular self-study, pedagogical conditions, efficient organization of self-study.

Подано до редакції 02.09.2015

УДК: 370.711+378.013+372.21+378.175.4

*Олексій Анатолійович Листопад,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Ніщинського, 1, м. Одеса, Україна*

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті здійснено аналіз особливостей формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Визначено критерії та показники сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Представлено результати експериментального дослідження формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: творчість, професійно-творчий потенціал, формування потенціалу, дошкільні навчальні заклади, вихователі.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах структурної перебудови, вдосконалення змісту і технологій вищої педагогічної освіти в Україні виникає необхідність пошуку нових

ресурсів покращення якості підготовки фахівців, у тому числі майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, їхньої професійної компетентності та професійної майстерності. Професійна діяльність ви-

хователів дошкільних навчальних закладів сьогодні визначається не лише необхідністю володіння високим рівнем загальної культури, професійно-педагогічною компетентністю, але й здатністю нетрадиційно підходити до вирішення різноманітних педагогічних ситуацій, здійснювати свою діяльність на творчій основі, що дозволяє вихователям дошкільних навчальних закладів формувати і досягати цілей навчання та виховання дітей дошкільного віку адекватних їх віковим, освітнім, виховним і розвивальним можливостям; моделювати доцільні зміни в організації, структурі та змісті освітнього процесу дошкільного навчального закладу; цілеспрямовано та своєчасно вносити корективи в процес розвитку дитини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У філософії досліджується творчий потенціал людини (О. Чаплигін), інноваційний потенціал соціального розвитку (О. Сандига), потенціал духовно-етичних цінностей (В. Заболотна), потенціал суспільства (О. Комарова), творчий потенціал особистості та його реалізація в умовах трансформації суспільства (І. Шпачинський), реалізація освітнього потенціалу особистості в інформаційному суспільстві (І. Утюж), життєвий потенціал особистості (Н. Маринець), потенціал ідеалу науковості (І. Починок) та інші.

У психології виявлено психологічні особливості реалізації творчого потенціалу молодших школярів (І. Воронюк), інноваційний потенціал особистості (Ю. Власенко), комунікативний потенціал особистості (В. Фатурова), розвиток креативного потенціалу (О. Харцій), формування вчинкового потенціалу особистості (Я. Кальба), потенціалу індивідуального буття людини (І. Маноха), індивідуальний потенціал особистості (І. Козицька), комунікативний потенціал учителя (С. Терещук), потенціал самореалізації особистості (М. Садова).

У педагогіці досліджено розвиток творчого потенціалу майбутнього інженера (О. Попова), формування творчого потенціалу майбутніх учителів іноземних мов (С. Хмельковська), розвиток творчого потенціалу старшокласників (М. Супруненко), розвиток творчого потенціалу вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти (Н. Устинова), підготовка майбутнього вчителя до розвитку творчого потенціалу молодших школярів (В. Мороз), розвиток творчого потенціалу молодшого школяра (М. Шопіна), науково-дослідна робота як ресурс розвитку творчого потенціалу особистості студента (О. Овакімян).

Мета дослідження: апробувати експериментальну методику формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів за авторською моделлю, визначити критерії та рівні сформованості професійно-творчого потенціалу.

Виклад основного матеріалу досліджень. Для вирішення визначеної мети дослідження використано комплекс методів: методи аналізу (ретроспективний, порівняльний) літературних джерел; методи теорети-

чного і математичного моделювання; емпіричні методи: діагностувальні (анкетування, опитування, тестування), обсерваційні (спостереження, самоаналіз, самооцінка, рефлексія); педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи); методи кореляційного аналізу.

Ретроспективний аналіз феномена творчості як предмета пізнання засвідчив, що розвиток наукових уявлень про творчість в історичному аспекті пройшов шлях від усвідомлення творчості як явища до визначення її культурно-історичної детермінації і зв'язку з безпосередньою життєдіяльністю і відносинами людей.

Аналіз наукової літератури засвідчив, що творчість є предметом пошуків багатьох учених. Філософські аспекти творчості розглядають Г. Батішев, Г. Гіргінов, Н. Грищенко, В. Гузенко, Б. Кедров, О. Клепиков, В. Кремень, Б. Новіков, А. Синах, Г. Сковорода, О. Чаплигін, А. Шумілін та інші. Найбільш ґрунтовно проблема творчості досліджувалась у психології, про що свідчить наявність різноманітних авторських концепцій творчості (Д. Богоявленська, Є. Варламова, Л. Виготський, Є. Ільїн, О. Лук, О. Магюшкін, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Роменець, Т. Тіхомирова, П. Трофімов, О. Туник, О. Туриніна та інші). Особлива увага приділяється творчості педагога як фахівця, який за метою і змістом власної професійної діяльності повинен створювати в освітньому процесі умови для розвитку творчості своїх вихованців (В. Андреев, В. Бухвалов, В. Вербець, В. Загвязинський, В. Кан-Калік, Н. Кічук, П. Кравчук, Г. Круглов, М. Никандров, Р. Серьожникова, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, Л. Харченко, О. Яковлева та інші).

У контексті нашого дослідження творчість виступає як складне і водночас комплексне явище, зумовлене всім розмаїттям соціально-психологічних і психолого-фізіологічних передумов. Вона є умовою становлення, самопізнання і формування особистості. Проведений аналіз наукової літератури [1-7] дозволив уточнити поняття «творчість», яке розуміється як розумова і практична діяльність, результатом якої є творення оригінальних особистісних і соціально значущих корисних цінностей, встановлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів, що раніше для певного конкретного суб'єкта були невідомими, та перетворення на цій основі у прогресивному плані матеріального світу або духовної культури.

Дослідження проблеми творчості в теорії і практиці підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності [1, 2, 6] засвідчило, що творчість розглядається в п'яти контекстах: 1) як результат підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності (розвиток творчої особистості, сформованість творчого потенціалу, творчих здібностей тощо); 2) рівень готовності до професійної діяльності; 3)

умова ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів; 4) засіб підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності; 5) етап підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності.

Потенціал розуміється як динамічна характеристика наявних у людини на визначений момент часу ресурсів (фізичних, психічних, інтелектуальних та інше), які дозволяють їй успішно діяти відповідно до вимог наявної ситуації. Потенціал – це якісна (або кількісна) характеристика особистості, яка виникає на шляху її руху від минулого до майбутнього і від стану спокою до стану активної дії, тобто відображає минуле, репрезентує сьогодення і орієнтує на майбутнє.

Структура феномена «професійно-творчий потенціал майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів» включає такі компоненти: ціннісний (ціннісне ставлення до творчості; ціннісне ставлення до педагогічної творчості; мотивація до творчої професійної діяльності); когнітивний (знання про творчість і особливості творчої діяльності; знання специфіки педагогічної творчості; знання технологій формування творчої особистості); діяльнісний (вміння творчої діяльності в професійній підготовці; вміння творчо працювати з інформацією; вміння проектувати індивідуальну освітню траєкторію).

Професійно-творчий потенціал майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів розуміється як складне особистісне новоутворення, що включає ціннісний, когнітивний і діяльнісний компоненти, які нерозривно пов'язані між собою та відображають сукупність ціннісних орієнтацій, знань, умінь і навичок, необхідних майбутньому вихователю дошкільного

навчального закладу для професійної діяльності на рівні творчості.

Експериментальною базою дослідження виступили: факультет дошкільної педагогіки та психології Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського, факультет дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, педагогічний факультет Мукачівського державного університету, факультет розвитку дитини Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

Відповідно до визначених критеріїв і показників оцінки ефективності формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (мотиваційно-ціннісний – мотивація до професійно-творчої діяльності; ціннісна потреба в формуванні професійно-творчого потенціалу; когнітивний – здібність до пошуку і аналізу професійно-творчої інформації, прояв професійних компетенцій під час вирішення навчальних фахових завдань; діяльнісно-організаційний – творче ставлення до процесу професійної підготовки; здатність реалізувати індивідуальну творчу стратегію педагогічної діяльності) була розроблена методика діагностики означених критеріїв і показників.

Результати діагностики за кожним показником формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів дозволили визначити рівень сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на констатувальному етапі дослідження.

Таблиця 1.

Рівні сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів на констатувальному етапі дослідження (у %)

№	Рівні	Групи			
		КГ		ЕГ	
		Абс	%	Абс	%
1	Низький	156	82,1%	157	83,1%
2	Середній	24	12,6%	23	12,2%
3	Високий	10	5,3%	9	4,7%

Констатувальний експеримент показав, що рівень сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в контрольній та експериментальній групах практично є однаковим і максимально відрізняється лише на 1%. Це свідчить про однорідність експериментальної і контрольної групи на початку експерименту.

Результати констатувального етапу експерименту виявили недостатній рівень сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Статистична обробка отриманих даних за допомогою критерію χ^2 Пірсона дозволила довести однорідність контрольної та експе-

риментальної вибірок, відповідно до яких у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів як контрольної, так і експериментальної групи зафіксовано переважно низький рівень сформованості професійно-творчого потенціалу.

Отже, потрібна розробка і впровадження ефективного механізму формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Таким механізмом виступала модель формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. На реалізацію цієї моделі була спрямована методика на формуальному етапі педагогічного експерименту.

Педагогічні умови формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів передбачають: спрямування змісту навчальних дисциплін на розкриття сутності і цінності педагогічної творчості в професійній діяльності; забезпечення емоційної регуляції формування професійно-творчого потенціалу; педагогічний супровід індивідуальної траєкторії формування професійно-творчого потенціалу студентів.

Аналіз [1-7] і характеристика тенденції і закономірностей формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі підготовки у вищому навчальному закладі дозволив розробити модель формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, яка являє собою взаємопов'язану сукупність елементів, що структурована в цілісну систему та реалізується у відповідності до виділених етапів (адаптаційно-орієнтувальний; інформаційно-теоретичний; креативний) і визначає логіку формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Методика реалізації експериментальної моделі забезпечувалася визначеними педагогічними умовами формування професійно-творчого потенціалу, які реалізовувалися завдяки сукупності процедур, спрямованих на здійснення цілеспрямованої, поетапної операційної реалізації цілей і завдань методики, розгортання її змісту за допомогою науково визначених закономірностей, методичних принципів, методів і форм організації навчального процесу.

Реалізація експериментальної моделі на адаптаційно-орієнтувальному етапі передбачала визначення комплексу закономірностей, які обумовлюють організацію навчального процесу, спрямовану на формування професійно-творчого потенціалу. Комплекс закономірностей дав змогу визначити комплексну систему методичних принципів, які визначають стратегію організації навчального процесу, орієнтованого на формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: принцип науковості, принцип варіативності, принцип верифікованості, принцип партисипативності, принцип індивідуалізації, принцип диференціації, принцип свободи вибору, принцип особистісного цільовизначення, принцип фасілітації, принцип відкритості навчальних фахових завдань, принцип актуалізації вітагенного досвіду, принцип освітньої рефлексії суб'єктності, принцип професійної спрямованості.

Методика реалізації експериментальної моделі на адаптаційно-орієнтувальному етапі втілювалася в життя завдяки реалізації педагогічних умов формування професійно-творчого потенціалу, яка здійснювалася на цьому етапі завдяки дисциплінам загальнопрофесійної підготовки: «Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна». Інформаційно-теоретичний етап реалізації експериментальної моделі передбачав

формування у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів системи теоретичних і практичних знань, необхідних для формування професійно-творчого потенціалу, які забезпечувалися завдяки реалізації педагогічних умов в рамках навчальних дисциплін «Основи наукових досліджень» та «Педагогіка дошкільна». Особливості креативного етапу реалізації експериментальної моделі передбачали рефлексію майбутніми вихователями дошкільних навчальних закладів процесу формування професійно-творчого потенціалу в рамках нормативних навчальних дисциплін «Нові інформаційні технології», «Педагогічна творчість» і спецкурсу «Розвиток професійно-творчого потенціалу педагога». Всі ці навчальні дисципліни забезпечували реалізацію педагогічних умов формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Реалізація першої педагогічної умови на адаптаційно-орієнтувальному етапі забезпечувалась комплексом методів і форм навчальної діяльності, провідними серед яких були: пояснювально-ілюстраційна лекція і лекція-бесіда, на інформаційно-теоретичному етапі: лекція-дискусія і проблемна лекція, на креативному етапі – лекція-візуалізація.

Друга педагогічна умова потребувала іншого належно обгрунтованого комплексу раціональних методів і форм навчальної діяльності відповідно до етапу формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Так, на адаптаційно-орієнтувальному етапі провідне місце відводилося рішенню педагогічних ситуацій і дидактичним іграм на інформаційно-теоретичному етапі: навчальним фаховим завданням, сінектиці і методу проєктів, на креативному етапі – педагогічному тренінгу та інформаційним технологіям.

Третя педагогічна умова передбачала на адаптаційно-орієнтувальному етапі організаційно-управлінський супровід, на інформаційно-теоретичному етапі – методичний супровід, на креативному етапі – інформаційний. Тобто тип педагогічного супроводу індивідуальної траєкторії формування професійно-творчого потенціалу залежав від готовності студентів до такої діяльності.

Експериментальне дослідження ефективності методики реалізації експериментальної моделі засвідчило, що формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів передбачало відтворення відповідних педагогічних умов і етапів організації навчальної діяльності студентів.

Наприкінці формувального експерименту для перевірки ефективності моделі формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів було проведено повторні зрізи. Узагальнені результати за рівнями сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (прикінцевий зріз) наведені у таблиці.

Таблиця 2.

Рівні сформованості професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (у %) (прикінцевий зріз)

№	Рівні	Групи			
		КГ		ЕГ	
		Абс	%	Абс	%
1	Низький	104	54,7 %	51	27,0 %
2	Середній	59	31,1 %	89	47,1 %
3	Високий	27	14,2 %	49	25,9 %

Як видно з таблиці, в ЕГ, порівняно з КГ, значно більша кількість майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів виявила високий рівень сформованості професійно-творчого потенціалу (КГ – 14,2% і ЕГ – 25,9%). Майже в півтора рази більша кількість студентів ЕГ (порівняно з КГ) виявила середній рівень сформованості професійно-творчого потенціалу (КГ – 31,78% і ЕГ – 47,1%). Низький рівень професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів був виявлений у переважній кількості респондентів КГ, що майже удвічі більше, ніж у студентів ЕГ (54,7% та 27,0% відповідно).

Зіставна характеристика результатів розподілу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів контрольної та експериментальної групи за рівнями сформованості професійно-творчого потенціалу, порівняно з констатувальним етапом, дозволила виявити значні позитивні зміни в експериментальній групі на відміну від контрольної, де відбулися несуттєві позитивні зрушення. Завдяки статистичній обро-

бці експериментальних даних методом критерію χ^2 Пірсона доказано, що різниця між результатами діагностування майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів експериментальної і контрольної групи після експериментальної роботи є статистично вагомою.

Висновки та перспективи подальших розробок. Результати рівнів сформованості професійно-творчого потенціалу на формуальному етапі, порівняно з констатувальним етапом, дозволила виявити значні позитивні зміни в експериментальній групі у порівнянні з контрольною, де відбулися несуттєві позитивні зрушення, що довело ефективність проведеної роботи з формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в поширенні результатів дослідження на формування професійно-творчого потенціалу майбутніх фахівців інших сфер діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу : [монографія] / Г. В. Беленька. – К. : Університет, 2011. – 320 с.
2. Богуш А. Творче самовираження дошкільників у художньо-мовленнєвій діяльності : [монографія] / А. Богуш, Л. Березовська. – Одеса : М.П. Черкасов, 2008. – 202 с.
3. Вербець В. В. Педагогічна діагностика формування духовно-творчого потенціалу студентської молоді : [монографія] / В. В. Вербець. – Рівне: Вид-во РДГУ, 2005. – 383 с.
4. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, ме-

тодика, результати досліджень / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.

5. Кічук Н. В. Формування творчої особистості вчителя / Н. В. Кічук – К., : Либідь, 1991 – 217 с.
6. Розвиток творчої активності майбутніх педагогів: теорія і практика: монографія / Е. Е. Карпова, В. В. Нестеренко, О. А. Листопад, Н. В. Кононенко, Т. І Койчева – Одеса, 2005. – 276 с.
7. Сисоєва С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури: [монографія] / С. О. Сисоєва. – К. ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2014. – 404 с.

REFERENCES

1. Bielienka, H. V. (2011). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti suchasnoho vykhovatelja doshkilnoho navchalnoho zakladu : monohrafiia [Forming professional competence of modern preschool teachers: monograph]*. Kyiv: Universytet [in Ukrainian].
2. Bohush, A., Berезovska, L. (2008). *Tvorche samovyrazhennia doshkilnykiv u khudozhno-movlennievii diialnosti : monohrafiia [Creative self-expression of preschoolers in artistic speech activity: monograph]*. Odesa : M.P. Cherkasov [in Ukrainian].

3. Verbets, V. V. (2005). *Pedahohichna diahnostryka formuvannia dukhovno-tvorchoho potentsialu studentskoi molodi: monohrafiia [Pedagogical diagnostics of forming spiritual and artistic potential of students: monograph]*. Rivne: Vyd-vo RDHU [in Ukrainian].

4. Moliako, V. O., Muzyka, O. L. (2006). *Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen [Abilities, creativity, giftedness: theory, methods and results of researches]*. Zhytomyr: Vyd-vo Ruta [in Ukrainian].

5. Kichuk, N. V. (1991). *Formuvannia tvorchoi osobystosti vchytelia [Creative teachers' personality formation]*. Kyiv: Lybid [in Ukrainian].

6. Karpova, E. E., Nesterenko, V. V., Lystopad, O. A., Kononenko, N. V., Koicheva, T. I. (2005). *Rozvytok tvorchoi aktyvnosti maibutnikh pedahohiv: teoriia i praktyka: monohrafiia [Future pedagogues' creative activities de-*

velopment: theory and practice: monograph]. Odesa [in Ukrainian].

7. Sysoieva, S. O. (2014). *Tvorchy rozvytok fakhivtsiv v umovakh mahistratury: monohrafiia [Creative development of professionals while obtaining masters degree]*. Kyiv: TOV «Vydavnyche pidpriemstvo «EDELVEIS» [in Ukrainian].

Алексей Анатольевич Листопад,

кандидат педагогических наук, доцент кафедры дошкольной педагогики, Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского, ул. Нищинского, 1, г. Одесса, Украина

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

В статье осуществлен анализ особенностей формирования профессионально-творческого потенциала будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений. Творчество понимается как умственная и практическая деятельность, результатом которой является создание оригинальных личностных и социально значимых ценностей, установление новых фактов, свойств, закономерностей, а также методов, которые раньше для определенного конкретного субъекта были неизвестны, и преобразование на этой основе в прогрессивном плане материального мира или духовной культуры. Исследование проблемы творчества в теории и практике подготовки будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений к профессиональной деятельности показало, что творчество рассматривается в пяти контекстах: как результат подготовки (развитие творческой личности, сформированность творческого потенциала, сформированность творческих способностей), уровень готовности, условие эффективной профессиональной подготовки, этап подготовки. Педагогические условия формирования профессионально-творческого потенциала будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений предусматривают: направленность содержания учебных дисциплин на раскрытие сущности и ценности педагогического творчества в профессиональной деятельности; обеспечение эмоциональной регуляции формирования профессионально-творческого потенциала; педагогическое сопровождение индивидуальной траектории формирования профессионально-творческого потенциала студентов. Методика реализации экспериментальной модели обеспечивалась педагогическими условиями формирования профессионально-творческого потенциала, которые реализовывались благодаря совокупности процедур, направленных на осуществление целенаправленной поэтапной реализации целей и задач методики, развертывание ее содержания с помощью научно выделенных закономерностей, методических принципов, методов и форм организации учебного процесса. В статье определены критерии и показатели сформированности профессионально-творческого потенциала будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений: мотивационно-ценностный, когнитивный, деятельностно-организационный. Представлены результаты экспериментального исследования формирования профессионально-творческого потенциала будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений. Результаты уровней сформированности профессионально-творческого потенциала на формирующем этапе, сравнительно с констатирующим этапом, позволили выявить значительные позитивные изменения в экспериментальной группе в отличие от контрольной, где состоялись несущественные позитивные сдвиги, что доказало эффективность проведенной работы по формированию профессионально-творческого потенциала будущих воспитателей дошкольных образовательных учреждений.

Ключевые слова: творчество, профессионально-творческий потенциал, формирование потенциала, дошкольные учебные заведения, воспитатели.

Oleksii Lystopad,

PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), associate professor, Department of Preschool Pedagogy, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, 1, Nishchynskoho Str., Odesa, Ukraine

EXPERIMENTAL RESEARCH OF FORMING FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' PROFESSIONALISM AND CREATIVITY

The research aimed at revealing peculiarities of forming future preschool teachers' professional and creative potential is carried out. Creativity is considered as cognitive and practical activity, which results in creating unique personal and socially important values, learning new facts, properties and regularities, as well as methods, which earlier were unknown to a subject of this activity. The theoretical review has allowed to determine that creative activity is consi-

dered in five directions: as a result of training (development of a creative personality, creativity maturity, maturity of creative abilities), a level of preparedness, a condition of efficient professional training, and a stage of training. Pedagogical conditions of future preschool teachers' professionalism and creativity formation provide orientation of subjects at revealing the essence and importance of pedagogical creativity in professional activities; ensuring emotional regulation of professionalism and creativity formation; pedagogical support of the process of forming students' professionalism and creativity. The implementation technique of experimental model was carried out with the help of pedagogical conditions of forming professional and creative potential, oriented at performing purposeful gradual implementing aims and tasks of the technique, revealing its contents with the help of scientifically grounded rules, methodical principles, methods and forms of educational process realization. The following criteria and indicators of future preschool teachers' professionalism and creativity maturity have been distinguished: value-motivational, cognitive, activity and organizational. The results of the carried out experimental research aimed at revealing peculiarities of preschool teachers' professionalism and creativity formation are presented in the article. The results of the summative assessment, compared to the formative one, reveal significant positive changes in the experimental group compared to control one. It has proved the efficiency of the carried out work aimed at forming preschool teachers' professionalism and creativity.

Keywords: creativity, professional and creative potential, formation of the potential, preschool educational institutions, preschool teachers.

Подано до редакції 27.08.2015
